

Vejledning: Optimering af overgangen mellem opdræt og konsumægsproduktion

Udarbejdet i projektet "Optimering af overgangen mellem opdræt og konsumægsproduktion" gennemført af SEGES i 2017-2018 med støtte fra Fjerkræafgiftsfonden.

Aftale mellem opdrætter og ægproducent:

Inden et opdræt påbegyndes bør der laves en detaljeret aftale mellem ægproducent og opdrætter om hvordan opdrættet skal forløbe med hensyn til:

- Staldindretning, indretningen i opdrætsstalden skal ligne indretningen i æglæggestalden
- lysprogram, daglængde og lysstyrke
- foderprogram, herunder struktur og næringsstofindhold
- vaccinationer skal tilpasses smittebelastningen på ægproduktionsstedet

Formålet med aftalen er at sikre, at hønnikerne under opdrættet forberedes bedst muligt til de forhold, de skal leve under i æglægningsperioden.

Dialog med opdrætter

Der bør være en tæt dialog mellem opdrætter og ægproducent under opdrætsforløbet. Det anbefales at besøge opdrætteren ca. 14 dage før flytning, og veje mindst 50 hønniker så det kan vurderes om hønnikevægt og ensartethed svarer til normen for den pågældende afstamning. Hvide hønniker bør have en ensartethed på ca. 90 % og brune hønniker bør ligge omkring 80 % ensartethed. Koordineringen af management i opdræt og æglægningsperiode kan også ske med hjælp fra en konsulent. Ved besøg i opdrætsstalden er det vigtigt at notere sig hvilken lyspåvirkning kyllingerne er udsat for, herunder både lysstyrke og daglængde. Tag gødningsprøve og få den undersøgt for ormeæg. Såfremt der er mere end 100 æg pr. g gødning bør man forlange at flokken ormebehandles inden flytning.

Ægproducenten besøgte sit opdræt 14 dage før flytning.

Inventar

Bemærk om siddepinde, slats, vandforsyning, fodersystem og strøelse svarer til det, der anvendes i ægproduktionen.

Især er det vigtigt, at opdrætsstalden er indrettet så hønnikerne lærer at hoppe/flyve op for at få foder og/eller vand. Hvis hønerne skal gå i etagesystem bør opdrætshuset også være udstyret med etagesystem, eller alternativt med hævbare slats, som vist på billede 1.

Foder.

fra 16 uger gives pre-layer foder. Det er vigtigt at koordinere foder, herunder struktur og næringsstofindhold, så tilsvarende kan tilbydes efter flytningen. Kråseflint tilføres under hele opdrætsperioden eller minimum 2 uger før flytning i størrelse 3-5 mm. med 4g/fugl/uge de sidste 2 uger. Flokken må helst ikke være uden foder før flytning, men hvis uundgåeligt maks. 6 timer før flytning

Hav fokus på at foderstrukturen er nogenlunde den samme, før og efter flytning. Billedet viser hvordan forskellen **ikke** bør være.

Lys

Intensitet og lysprogram (daglængde) tilpasses afhængig af genotype, årstid og ægproducentens præference for store eller små æg. Det tilstræbes, at lysintensiteten tilpasses, sådan at den i den sidste uge i opdrætshuset svarer til dét som hønnikerne kommer til at møde i produktionshuset. Hvis opdrætshuset ikke er helt lystæt, skal der reguleres tilsvarende på daglængden i produktionshuset, så hønnikerne ikke oplever et pludseligt fald i dagslængden.

Temperatur

Især i vinterperioden anbefales det at sænke temperaturen i opdrætsstalden, ned til 12 – 15 °C de sidste 2 – 3 uger før flytning. Dette vil stimulere foderoptagelsen, og på denne måde sikre hønernes næringsstofforsyning i starten af læggeperioden. Samtidig vil en sænkning af temperaturen i opdrætsstalden sikre et højere luftskifte og dermed en bedre luftkvalitet.

Sundhed

Som udgangspunkt skal man altid følge standardvaccinationsprogrammet, som anbefalet af fjerkrædyrlægen. Herudover beslutter man ud fra det igangværende og evt. også tidligere holds sundhedsstatus, om der er behov for supplerende vacciner mod f.eks. E coli, rødsyge, IB eller andet. Data vedrørende parasitbelastningen (orm og blodmider) i det igangværende hold, bør også indgå i planlægningen af eventuelle behandlinger af det nye hold.

Flytteprocessen

Avlsselskaberne anbefaler flytning ved 17-18 uger, men senest 2 uger før æglægning starter. I god tid aftales det med transportør hvornår flytningen skal foregå, og hvor mange dyr og kg dyr, der skal flyttes for at det nødvendige materiel kan beregnes. Alt udstyr skal være i god stand, og rengjort og desinficeret. Indfangning og flytning skal foregå med passende antal hjælpere, da hele flokken helst skal kunne flyttes samme dag. Opdrætteren bør sikre, at der er foder og vand helt op til indfangningen.

Biosikkerhed skal kunne overholdes. Ved pålæsning skal der være ren/urene zoner og sluser for håndvask og tøj-/fodtøjsskift.

Det er bedst at starte indfangningen om morgenen, kort efter at lyset er tændt, men sådan at hønnikerne har haft mulighed for at få foder og vand. Indsætningen i æglæggestalden skal helst være afsluttet først på eftermiddagen, så der er tid til at observere dyrene, og de kan nå at finde vand og foder. Lyset i produktionshuset skal den første dag slukke på samme tidspunkt som i opdrætsstalden. Såfremt man ønsker at øge daglængden, reguleres dette fra dag 2 efter indsættelsen. Undgå stress, støj, ekstrem varme/kulde, og træk.

Hønniker kan flyttes i rullecontainere eller i kasser

Hvad skal ægproducenten forberede?

Biosikkerhed skal kunne overholdes. Ved aflæsning skal der være ren/urene zoner og sluser for håndvask og tøj-/fodtøjsskift.

Alt udstyr skal være i god stand, rengjort og desinficeret, og der skal være et passende antal kvalificerede hjælpere. Indsætningen skal helst være afsluttet først på eftermiddagen, så der er tid til at observere dyrene, og de kan nå at finde vand og foder. Undgå stress, støj, ekstrem varme/kulde, og træk.

Produktionsanlægget

Før hønnikerne ankommer

Hus og inventar rengøres, desinficeres og tørres ud. Vedligehold af diverse inventardele, huset opvarmes i kolde perioder, og strøelse lægges ud efter indsætning af hensyn til

transportbure på hjul. Der skal ifølge lovgivningen være strøelse på mindst 1/3 af gulvarealet, og 250 cm² strøet areal pr. høne. Temperaturen skal være mindst 15 °C. Varmetilførsel kan være påkrævet i kolde perioder, hvor opvarmning skal påbegyndes i god tid, så inventaret når at blive varmt. Man kan lukke af under systemet i en kort periode, indtil hønerne har fundet op i systemet og æglægningen er startet. Foder af samme type og struktur som i opdrætsstalden skal være klar i fodertrug/-render. Gennemskyl vandsystemet og hæld friskt vand på dagen før levering. Justér nippelvandere i højden, og hold et lavt tryk fra starten, så der hænger en synlig vanddråbe. Når hønnikerne har fundet ud af at bruge nippelvanderne kan trykket justeres som normalt. I etagesystemer indstilles lyset til at tænde først i etagen hvor rederne findes. Dette for at gøre hønerne opmærksom på rederne. Herefter tænder lyset i loftet og under systemet. Både ved start og slut på dagen skal der være ca. 15 minutters skumringsperiode, så hønerne kan finde sig tilrette.

Når hønnikerne ankommer

Aflæsning uden stress, varme, kulde, træk, støj og indenfor 4 timer pr. leverance (i henhold til branchekode). Vejning af mindst 50 hønniker. Fodring i hyppige intervaller med attraktivt foder aktiverer hønnikerne til at spise, så man undgår vægttab. Beskæftigelse i form af daglig tildeling af små mængder strøelse, evt. grovfoder og peckstones anbefales helt fra starten. Snittet halm eller høvlspåner anbefales som strøelse, hønerne er mere interesserede i disse gammeldags typer end i halm- eller træpiller.

Lyset under systemet holdes slukket de første dage, hvor der er lukket af for hønerne indtil de har fundet sig tilrette i systemet, og æglægningen er begyndt. Lyset i produktionshuset skal den første dag slukke på samme tidspunkt som i opdrætsstalden, og lyspåvirkningen skal være tilpasset den lyspåvirkning hønnikerne har været udsat for i opdræt. Såfremt man ønsker at øge daglængden, reguleres dette fra dag 2 efter indsættelsen. I de første uger øges med en time pr. uge. Fra hønerne er 21 uger anbefales en daglængde på 15 timer. Dagslyset tilpasses det naturlige dagslys bedst muligt, især hvis huset ikke er lystæt. I sommerperioden er det en fordel at lyset tænder kl. 5 og slukker kl. 20.

I de første to døgn overvåges vand- og foderforbrug og hønernes adfærd meget tæt ved at gå rundt i huset ofte, også for at dyrene vænner sig til menneskers tilstedeværelse. Lyset i huset bør slukke gradvist nedefra og op, og der skal altid være en skumrings/tusmørkeperiode både når lyset tændes og slukkes, for at hønerne kan nå at finde sig til rette. Anden aften og de følgende aftener går man ind lige efter at lyset er slukket og sætter høner fra gulvet op i systemet. Man fortsætter denne aktivitet indtil alle høner har lært selv at komme op i systemet. God investering i tid for at undgå gulvæg, og god mulighed for at lytte efter f.eks. luftvejssymptomer mens dyrene er i hvile. Hold evt. vågelyset tændt mens høner sættes op.

Rederne holdes lukket indtil det første æg ses, derefter skal de åbne en time før lyset tænder. I starten holdes de åbne indtil 3 timer før lyset slukker, senere reduceres til 5 timer før lyset slukker.

Hønniker lige indsat, de fleste er allerede oppe i systemet om dagen. Om natten er alle oppe.

Videoer om optimering af overgangen mellem opdræt og konsumægsproduktion:

[Se dem HER](#)

Kilder, som indgik i projektet

- ISA management guide for alternative system - her: <http://cpif.org/wp-content/uploads/2014/04/ISA-Alternative-Productions-Management-Guide-copy.pdf>
- Lohmann Management guide for alternative system - her: http://www.hylinena.com/UserDocs/products/Lohmann_Alternative_System.pdf
- Branchekoden for det danske æg, 1. udgave, Danske Æg 2016. Branchekode for opdrætning af hønniker til den danske konsumægsproduktion. Danske Æg 2014.
- Bekendtgørelse om beskyttelse af dyr under transport nr. 1729 af 21.12.2006
- Bekendtgørelse om beskyttelse af æglæggende høner nr. 881 af 28.06.2016